

TWENTSE POST

MAANDBLAD VOOR TWENTE

HET LANDSCHAP – DE STRUCTUUR
DE NATUUR – DE MENSEN – HET
LEVEN – DE CULTUUR – DE VOLKS-
TAAL – DE GESCHIEDENIS – DE GE-
BRUIKEN – DE STREEKBELANGEN
DE ALGEMENE ONTWIKKELING

HFD. RED. J. W. M. GIGENGACK

NR. 2 FEBR. 1965 4^E JRG.

Uit de inhoud

Heksenwaan in Twente

Lèzen en schriewen

Redaktie en Administr. TWENTSE POST
(waarin opgenomen tijdschrift Twenteland)
Beekstr. 5¹ Hengelo (O.) Tel. 17987
Bank: De Twentsche Bank N.V. Hengelo
Amsterdamsche Bank N.V. Hengelo
Postrekening: 820018 t.n.v. Twentse Post
Abonnements-prijs f 3.60 per jaargang
Losse nummers 35 cent per exemplaar

Advertentie-tarieven op aanvraag. Gehele of gedeeltelijke
overname van artikelen enz. zonder toestemming van de Uit-
geefster verboden. Alle publicaties blijven eigendom v.d. Uitg.

het vrije woord

„DE FAMILIE”

Ik weet niet, of de zaken zo zwart-wit zijn, als Yves van Domber ze in uw januari-nummer tekent (pag. 8 e.v.), maar ik wil wel aannemen, dat het door hem beschreven a-sociaal gezin te Enschede niet alleen maar in zijn verbeelding bestaat. Men behoeft de biografie van de Twentenaar Jan Kremer (Enschede) slechts te lezen, om met zijn neus op soortgelijke toestanden te worden gedrukt. Vinden we dergelijke „families” niet in elke stad? De situatie in onze textielstad is bepaald niet verontrustend. Sanering van enkele krottenbuurten zal stellig een heilzame invloed hebben.

H. Meijer, Enschede.

HUIS TE HENGELO

N.a.v. Uw berichtje in het vorige nummer over de bodenvondsten op de plaats, waar eens het huis te Hengelo stond, doe ik U hierbij een foto toekomen van de in bedoeld bericht genoemde tegel, behorende tot de ommanteling van een 17de eeuwse kacheloven. Het materiaal, waarvan de groen geglazuurde tegel is gebakken, doet denken aan dat van een rode dakpan.

Hoogachtend, H. Nadorp, Hgl.

Siertegel kacheloven
(17de eeuw) Huis te
Hengelo.

VAN AGRARISCHE NAAR WOONGEMEENTE

„Ik stel er prijs op te verklaren, dat er altijd een prettige samenwerking is geweest tussen de Gemeente Weerselo en mij”, zo deelde Pastoor Bolscher van Saasveld ons mee naar aanleiding van de onder bovenstaande titel geplaatste bijdrage in ons vorige nummer. „In de betreffende bijdrage wordt o.a. gezinspeeld op enkele mededelingen uit een vraaggesprek met de heer J. v. d. Dungen (de Mars, aug. '63), die echter in een nieuw verband misverstanden zouden kunnen wekken. Om de verschillende mogelijkheden met betrekking tot de toekomst van Saasveld serieus te kunnen bekijken, enzovoort, is het ondermeer van belang, dat de bestaande goede verstandhouding met het gemeentebestuur van Weerselo niet verloren gaat”, aldus Pastoor Bolscher.

BOUWHUIS DE OOSTERHOF

Uw bericht over de sloop van het oostelijk bouwhuis bij het landgoed „de Oosterhof” te Rijssen, waarover ik reeds las in het „Dagblad van het Oosten” en aan welke zaak ook in het televisie-programma „Van gewest tot gewest” aandacht werd besteed, vestigt de aandacht op een droevige zaak. Is de monumentenwet er alleen om door particulieren nageleefd te worden en kan een gemeentebestuur bouwsels van historische waarde naar believen afbreken? Het Rijk diende de gemeente Rijssen te gelasten, het bouwhuis weer op te bouwen, zogoed als zonder vergunning opgetrokken bouwsels weer afgebroken moeten worden.

J. v. Veen, Almelo

LUCRETIA

Paus Alexander VI (Borgia) (incest) had o.a. twee kinderen: Cesar (incest) - Lucretia (incest). Beide heren sliepen veel met Lucretia, maar als de vader gemeenschap had met zijn dochter, was Cesar woest jaloers op z'n vader en omgekeerd als Cesar gemeenschap had met z'n zuster was Alexander wild jaloers op z'n zoon. Zodat de verhouding vader-zoon, water en vuur was. Welk vuurtje de mooie Lucretia gaarne aanwakkerde.

Als ik uw stukje in het januarinummer goed gelezen heb, heeft de naam Lucretia nog niets van z'n glans verloren.

F. A. Vennink, Goor

Heksenwaan in Twente

HEKSENPROCESSEN

Eind vijftiende, begin zestiende eeuw woedden in vele landen van West-Europa, met name in Duitsland, Frankrijk, België en Engeland, de heksenprocessen. Deze vonden hun oorsprong in de ketterprocessen, die door de Inquisitie waren aangespannen tegen mannen en vrouwen, die konden heksen. Aan het einde van de vijftiende eeuw richtten zich deze ketterprocessen in toenemende mate op het vrouwelijk geslacht. Het was juist dit vervolgen van oude, zogenaamde „behekste” vrouwen, dat een wezenlijk kenmerk werd van de als zodanig later bekend geworden heksenprocessen.

„HEKSENHAMER”

Twee groot-inquisiteurs, Institoris en Sprenger, stonden in figuurlijk opzicht aan de wieg van de heks. Onder de titel „Malleus Malleficarum” schreven zij een boek, dat later bekendheid verwierf als de Heksenhamer en misschien wel tot het huiveringwekkendste boek in de gehele wereldliteratuur werd. Het legde zonder twijfel de grondslag voor een wijdverbreid volksgeloof, waarover we nu nog berichten ontvangen uit Engeland (waarin wordt gesproken van verwarde vrouwspersonen, die in de „hekserij” belanden) en uit Duitsland (waarin melding wordt gemaakt van het optreden van zgn. „heksebanners”, groepen „bezielde” lieden, die de jacht op het heksenwezen hebben geopend).

RECHTSVERKRACHTING

De heksenprocessen braken na de late middeleeuwen in volle hevigheid los en kenmerkten zich door een volledige rechtsverkrachting, waarbij, om de beklaagden tot bekentenissen te dwingen, de vreselijkste martelingen werden toegepast. Uit proeven als de vuurproef, de waterproef en de naaldenproef kwam „onomstotelijk” vast te staan, of de beklaagde al dan niet tot de categorie der heksen behoorde.

Nog voordat Johannes Weyer in Duitsland - met steun van zijn vrouw - de strijd aanbod tegen de rechteloosheid, zoals die in de heksenprocessen een tragisch hoogtepunt vond, was ons land reeds een „lichtend” voorbeeld in de bestrijding van de heksenwaan. In 1610 had hier het laatste heksenproces

plaats, waarbij de beklaagde werd vrijgesproken.

Een fel bestrijder van de heksenprocessen was hier de Amsterdamse predikant Balthasar Bekker, die in zijn twee delen van de „Betoverde Wereld” duidelijk aantoonde, dat niet zij, die onder helse martelingen in het vuur om het leven werden gebracht, van de duivel waren bezeten, maar juist degenen, die deze processen, waarin de volkomen rechteloosheid immer zegevierde, de onderworpenen waren van de hellevorst. De heksenbestrijders Weyer en Bekker hebben echter nooit openlijk hun twijfel ten aanzien van het bestaan van heksen tot uitdrukking gebracht. Het was vooreerst hun verzet tegen de rechtspleging, dat hen noodzaakte hun stemmen te verheffen.

PROEF OP DE SOM

De universiteit van Leiden ontnam aan de waterproef haar enige kracht van bewijs, door vast te stellen:

-. . .,so ghebeurt het, dat sommige vrouwen ende ook Mans, groote breede heupsbeenen ende uytstekende schouderblaeden hebben; dewelcke in de personen, die crucelinckx handen ende voeten 't samen gebonden werden, de form van een schuytz maeken, bekwaam om in 't water te drijven. Daarenboven deze vrouwen ofte Mannen also gebonden ende in 't water geworpen zijnde, voor vrees van verdrincken houden haar adem in.”

De naam van prof. Gerard Tuining, die vanuit juridisch wetenschappelijke hoek de strijd aanbod tegen de rechteloosheid, mag hier niet onvermeld blijven. Verder kwam het verzet in ons land tegen de heksenprocessen vooral ook uit de „vrijzinnige” kringen, met name van remonstrantse zijde, waar het begrip tolerantie een levende inhoud had gekregen. Dit verzet is tevens van invloed geweest op de Spaanse houding ten aanzien van deze onverkwikkelijke procedure. Het tolerantie-beginsel, zoals dat in de Nederlanden werd gehuldigd, bracht een uitwisseling van gedachten tussen Leiden en de universiteit van Sevilla tot stand, zodat in dit land wel de inquisitiedictatuur bleef gehandhaafd, maar het onwaarachtige karakter van de schadelijke heksenprocessen ook in dit land begin 17de eeuw verdween.

HEKSENWAAN IN TWENTE

Het zojuist verschenen boek „Heksen en Heksenpro-

oldenzaal

de zaak met meer
dan 50 toonkamers

Foto's könt nich kieken
(Mer oonze foto's möj bekieken)
fotohandel
't Kiekkeske

tricoloren
drymasteren
verven
Ootm.str. 47-49
Tel. 2091

Voor een deskundig uitgewerkte
C.V.-installatie
E. HEIDEMANN & Zn
Boterstraat 15 Tel. 2077
OLDENZAAL

Voor spuitwerk aan Uw auto
ALBERT KIP

Antoon Hutten
VOOR DE LOOP
EN DE SLOOP
Van Opel, Ford en VW
alle onderdelen
Denekamperstr. 71, Tel. 2863

KORMELINK
OLDENZAAL
JEWELIER - HOPLAGER - OPTICIEN

GESCHENKBON

G. MORSOLT fl.

Zoveel schitterende geschenken...
En evenzoveel verschillende smaken.
Geef een geschenkbbon.
Blij met een geschenkbbon
G. Morselt

ERRES PHILIPS
TELEVISIE
Ben Lansink
Deurningerstr. 6 Tel. 2981

TELGENKAMP's
zaadhandel
Het adres voor tuin-, bloem-
en landbouwzaden, bestr.midd.
Molenstraat 6, telefoon 2958

Het adres voor **haantjes**
en natuurlijk ook andere
lekkere hapjes is
Hotel - Café - Rest. **GROBBE**
Markt 15, Tel. 2550 **SNACKBAR**
Boterstr. 35, Tel. 3245
Moderne Automatiek

bloembakken
(in diverse afmetingen)
Oldenzaalse Bouwmaterialen-
handel N.V.

Lijndiensten
Oldenzaal - Denekamp - Grens - Nordhorn
Moderne touringcars
Uitgebreid reizenprogramma
Autobus-
onderneming
Oldenzaal

OLDENZAAL
BLOEIENDE INDUSTRIESTAD,
heerlijk gelegen aan de voet van de
Tankenberg. Omgeving rijk aan natuur-
schoon.
* ST. PLECHELMUS-BASILIEK, bijna duizend
jaar oude Oudheidkamer.
* Karakteristiek stadscentrum. Volop gelegen-
heid voor sportbeoefening.
* Overdekte bad- en zwembad-richting.
* PRIMA HOTELS en PENSIONS

A'j 'n bezoek brengt an Ollenzel...
breng iej vanzölm'sprekkend ok 'n be-
zoek an lunchroom en ijsbuffet
Davina
(op de Markt)

Woninginrichting
Kistemaker
Oldenzaal
EEN KLASSE BETER...

Zeker is saver - drink
„De Monnik” jenever!
Distilleerderij Oldenzaal

Hoveling
v/h Oosterholt-Wiegerink
Speciaal adres voor
luxe en gemakkelijke
schoenen

Grammofoonplaten

GROTESTRAAT 25
TELEFOON 3177 *Zelf de toon aan!*

Vriezenveen berucht om zijn vele heksen

(vervolg van pag. 3)

cessen" van prof. Kurt Baschwitz (uitg. De Arbeiderspers - A'dam), waaraan het bovenstaande is ontleend, was voor ons aanleiding na te gaan, wat de volksmond overleverde aangaande heksen en hekserij in Twente.

OP BEZEMSTELLEN

„De *katte-mjölle* te **Vriezenveen** - de oude, op het eind der vorige eeuw afgebroken rosmolen, die, zoals de naam aanduidde, door een paard in beweging werd gebracht, evenals het land van de Bultboer in de **Luttermarke** en 't Uilenbos bij het oude Duvelshof te **Losser** waren plaatsen, waarheen de heksen op hun bezemstokken reden, en waar ze als zwarte katten miauwden of als zwarte en grijze konijnen *nen heelen nach tiegen mekaar op daansten*, schrijft J.R.W. Sinninghe in Overijsselsch Sagenboek. Bij **Haaksbergen** is een Kattendans. En in het gehucht **Enter** (bij Wierden) ligt het Kattelaar."

VAREND IN LEGE EIERSCHALEN

„Heksen bleven niet altijd dicht bij huis. Zij konden zich niet alleen verplaatsen op bezemstelen door de lucht, maar ook varende over zee in lege eierschalen. Een man uit **Vriezenveen**, die als koloniaal in de Oost diende, heeft op Java een bekende dorpsheks ontmoet; (H. Potasse in Driem. Bladen, V. 92-93)."
„**Vriezenveen** was alom berucht wegens zijn vele toverheksen. Schold men de Venneluie in Almelo niet voor „*Vennehakse, die op ne witten tjörf, aover de Blanke Mjër konnen schippern*”, en vertelde men niet dat het dorp gesticht was door drie uit Friesland gebannen heksen.

APPELS VOL VENIJN

Maar ook in andere dorpen werd menig vrouw als heks erkend en geschuwd. Voor geen geld zouden kinderen het in hun hoofd halen, appels aan te nemen van een heks, want die zaten vol venijn. Vandaar, dat ze na korte tijd in puistige padden veranderden. At je zo'n appel op, dan kreeg je heftige krampen in je buik, door die slangen en padden. Alleen het oud, beproefd recept „*acht dooiers van eieren met een half oord brandewijn*” kon dan verlichting brengen. Wanneer je dus een appel niet goed vertrouwd, moest je hem bij het opensnijden eerst goed nazien, want de appel van een toverheks heeft geen *kreuze* oftewel klokhuis; (Jac. Volkers)."

(In **Staphorst** was men tegen hekserij gevrijwaard, als men van alles wat men te eten of te drinken krijgt, iets weggooit - als offer aan de boze geest - bijv. een stukje appel of een scheut koffie", aldus C. H. Ebbinghe Wubben in Driem. Bladen V, blz. 92-93).

BETOVERDE KUSSENS

„Is een kussen oud, dan begint de tijd aan de binnenkant te rafelen, de draad geraakt in de veren, die er zich aan vasthechten en zo lijkt het of ze tot een krans aaneen geregen zijn. Snijdt men het kussen open, dan ziet men dus tien tegen een dat de kleine „*bekispeld*” is. Dan moet men nog weten wie de toverkolle is, wil het kind genezen. Hier zijn middelen voor:

In **Vriezenveen** stopte men de verenkransen in een ketel met water en liet ze „*kwakken*” (koken), dan moet de heks, of ze wil of niet, de drempel van het huis overschrijden.

(In **Staphorst** kookte men in een pot spelden en naalden, en dan duurde het niet lang of de heks kwam kwansuis een boodschap doen. Anderen, zowel in **Vriezenveen** als **Staphorst**, hingen een levende zwarte haan (of hen) in een ketel boven het vuur;" (H. Potasse en C. H. Ebbinghe Wubben in Driem. Bl. I-II)

„De duivelbanner R. uit 't Hannoversche werd voor enige jaren te hulp geroepen bij een gezin uit de omgeving van **Vriezenveen**. Hij gaf de raad om het kussen in een pot met water te stoppen en boven het vuur te koken, maar zo dat de boze geest niet ontsnappen kon. Het deksel moest dus stevig vastgebonden worden en geen greintje stoom mocht ontsnappen, daar de geest dan gelegenheid zou krijgen te ontkomen. Een paar stevige kerels kregen opdracht er voor te zorgen, dat het deksel niet opgelicht werd, maar ja, de booze geest was hen te sterk; het deksel wipte even op en een wolkje stoom ontsnapte. Het kind stierf....

In een huisje in dezelfde buurt moest het kussen verbrand worden. Vooraf werden alle spleten en andere openingen goed dichtgemaakt, om de geest geen kans te geven, te ontkomen. Maar aan de schoorsteen had men niet gedacht.... En het kind stierf...." (Waptonk in De Wandelaar).

JACHTGELUK EN WAARZEGGERIJ

„De bewoonster van het kleine tolhuisje bij **Glanerbrug** (Lonneker) was ook al een heks. Zij had het in haar macht om het jachtgeluk te niet te doen. De ja-

enschede

Voor herenkleding
het beste bij **Besters**

Van Loenshof 12, Enschede

TELEVISIE
*
HOOR
APPARATEN
*
RADIO

Blijvende service!
Jan LANGKAMP
LANGESTR. 52 TEL. 4695 ENSCHEDE.

Fijnhout- en Triplexhandel
Fa. W. LANGE
Speelbergsweg 37, Tel. 4538
levert: Fijnhout, Triplex, Hard- en
zachtbaard, Vlas- en spaanplaat enz.

FOTO-FILMBEDRIJ Van Loenshof 10
Tel. 5271
Globe Filiaal:
Ollemolen-
singel 37
Tel. 6118

Gramfoonplaten Pick-Ups

SPECIAALZAAK Nieuwstr. 57 Tel.
3909 Hengelo O.
RADIOKO C. F. Klaarstr. 28
Tel. 4863 Enschede.

Ook Uw adres **H. Zwier**

DAMES KAPSALON

Lipperkerkstr. 129 — Tel. 8159

de „**Twentse Post**”

staat voortdurend op de bres voor de belangen
van de kultuur in deze streken

en „**CO-OP OOST**”

staat voortdurend op de bres voor de belangen
van de consument. Ook voor Uw belangen en
die van Uw gezin

„**Co-op Oost**” met vestigingen in geheel Twente
en in de Gelderse Achterhoek.

Kruidentierswaren - vlees - brood - banket - textiel - schoenen - kleding - brandstoffen - huish. art. enz

Voor betere schoenen **Rommelaar**

VAN LOENSHOF 31

SALON **Neurink**

v.h. H. J. v. d. VEER

Dames-salon en Parfumerie
Haaksbergerstraat Enschede Tel. 2876

A. v. d. Leest Radio
Enschede Televisie

Radio onderdelen - Electrotechnische artikelen
Erkend reparateur en Installateur
OLDENZAALSESTRAAT 39 — TEL. 10688

Voor 't **Hoën**
medaille,
krans, tak
of beker: bij ons slaagt u zeker
Ripperdastraat 2a, Enschede

JULO Motor defect?
naar **JULO**
direct!!!
Pymontsifaat 15 · 19
ENSCHEDA

Electrische Machines: **H. v. d. Meer en zn**
Hauptner Aesculaap Econom
Wolseleij
Fijn- slijperij
BLEEKERSTRAAT 18, ENSCHEDE

Machinefabriek
ARENS & Zn
tandwielen
Perikweg 52

Uit voor-
raad
lever-
baar:
BETONTEGELS, BETON-
SCHUTTINGEN, BETON-
PUTROOSTERS ENZ.
Bimsbetondakplaten, Keerwanden
Fa. J. H. Schuurink Binnenhaven 116
Telefoon: 3009

ADOLFS & PENNINK
de boekhandel t.o. 't postkantoor
studieboeken
pocketbooks - romans

Biej 's leavens wit en 's leavens zwat
sprek aait 'n bleumke nög tot 't hart
**BLOEMEN-
MAGAZIJN «Corona»**
HENGELOSESTRAAT 156 - TELEFOON 3238

S. TEN CATE
STAALHARDERIJ
Hessenweg 1 - 9 - Tel. 5413
MINTEX - REMDIENST
Dr. Benthemstr. 35 - Tel. 5418

FA. H. v. d. BERG
OLDENZAALSESTRAAT 65 — TEL. 543
Steunzolen. (v. gipsm.), Spitgordels, El.
kousen, Kunstledematen, Orthop. cor-
setten, Beugels, Buikgordels, Staalwaren

**voor goeie schoenen
bekend**

Heng.str. 16 — Oldenz.str. 93 — v. Loenshof 5

Verstelbare Pasbuste op standaard
(te leveren naar eigen lichaams-
maat). Hiermede kunt U uzelf
passen. In diverse uitvoeringen le-
verbaar:

Twentse Fourniturenhandel
J. WAGELAAR & ZOON
Van Loenshof 56-58 - Tel. 5684

Heksenwaan in Twente

(vervolg van pag. 5)

gers uit Enschede, die in Duitsland gingen jagen, hebben dat meermalen ondervonden; (v. Deinse, Katoen en Heide, blz. 465)."

„Op de **Markelose berg** woonde een oude vrouw, die niet alleen heksen kon, maar ook waarzeggen. Zo wist zij steeds vermiste voorwerpen of weggelopen kuikens terug te vinden; (H. W. Heuvel in Driem. Bl. III blz. 8)."

BIJGELOOF

In zijn boek „Heksen en Heksenprocessen" stelt prof. Baschwitz, dat bijgeloof en massawaan twee duidelijk te onderscheiden vormen zijn van foutief menselijk denken. Daar de heksenvervolgingen niet te verklaren waren met een gebrek aan kennis of onoordeelkundigheid bij vorige generaties, is hier dus sprake van werkelijk bijgeloof in zijn puurste vorm. De vrijheid van het woord is - zo heeft de historie bewezen -, het meest effectieve wapen geweest in de strijd tegen de waanzinnige processen. Waar deze vrijheid van het woord werkelijk bestond, was de kiem gelegd voor de vernietiging van intimidatie en rechtsverkrachting.

10 jaar

Twentse Schouwburg

Na een voorbereidingstijd van vijfendertig jaar, begon het Amsterdamse aannemersbedrijf A. A. Antonissen op 17 aug. 1953 met de bouw van de Twentse Schouwburg aan de Langestraat te Enschede, waarvoor architect C. H. J. J. Brück de bestekklare plannen had gemaakt; (aanneemsom f 758.672). Reeds in 1948 waren door de Sociëteitsvereniging enkele oude panden aangekocht gelegen tussen de r.k. pastorie en het tegenwoordige kantoor van de Twentsche Courant. De bouwsom was nogal meegevallen. Daarom besloot men nog tijdens de bouw, om de bestaande oude gevel, die aanvankelijk ongewijzigd zou blijven, door een geheel nieuwe te vervangen. Alsnog heeft bouwmeester Brück toen een - redelijk geslaagde - voorgevel ontworpen. Op 18 dec. 1953 werden de 3 eerste stenen gelegd voor de schouwburg (resp. door burg. M. v. Veen en de werkers van het eerste uur, de heren J. Bevers en H. A. van Heek). Dinsdag 1 maart 1955 vond de officiële opening plaats door de minister van O. K. & W., mr J. M. L. Th. Cals. 's Avonds vond de eerste uitvoering plaats: „De Nederlandse Opera" bracht 's werelds meest populaire opera, de „Carmen" van Bizet.

De Twentse Schouwburg te Enschede (1980 zitplaatsen).

Hengelo

Wagenaar
 MODEHUIS
 Brinkstraat
 Hengelo
 HET HUIS VOOR EXCLUSIEVE DAMESKLEDING

Het beste adres voor:

**GEDISTILLEERD, WIJN, BIER,
 LIKEUR, LIMONADE**

Fa. Jac. Krabbenbos
 Molenstraat 18

**Haarden en
 Kachels**

 Gereedschappen, IJzerwaren, Huish. art.

BLOEMENMAGAZIJN

K. Hunia & Zn.

Tuindorpstraat 38 — Brinkstraat 1a

Ruischer en Hartgers

Veur elektrische apparaten

Radio en Televisie

Drienerstraat 4 · Tel. 14878 · Hengel

de **Bokdams**
 voor
 DANSLES
 Drienerstraat 37

BOERENLEENBANK
Hengelo (O.)

verzorgt alle bankzaken
 Parallelweg L.S.   Telefoon 7366

H. J. Krakkers

AANNEMERSBEDRIJF

Tel. **Hengelo** 2964

Nieuwbouw, Onderhoud- en Betonwerken

Bult's Slagerij

VOOR VLEES
 EN VLEESWAREN

WEEMENSTR. 12,   TEL. 2752

PORTJE

Deldenerstraat 8
 Hengelo (O.)

Fotobureau ter Horst

RECLAME- INDUSTRIE- MODE-
 en ESTHETISCHE FOTOGRAFIE

■ GOUDSBLOEMPAD 2
 Hengelo (O.) Tel. 19690

N.V.

out-
 bewerking
 ENGELO

Interieurspecialisten

Chopinstraat 11 — Tel. 8798
 Econ. Dir. J. M. Prinsen
 Chopinstraat 12 — Tel. 3798

VERSTEEG's veerve

veur hoese en earve

Molenstraat 20

Hengelo (O.) — Tel. 2207

Bonneterie SPECIAAL-
 ZAAK:

Blouses - Rokken - Vesten

Molenstr. 5, Tel. 7382, Hengelo

N.V. Automobielfabriek

BLEEKER

- OPEL
- CHEVROLET

HENGELO

- MEUBELEN
- TAPIJEN
- BEDDEN

Van Dijk voor de moderne
 woninginrichting!!
 MARKTSTR. 15

AHREND

Telgenflat Hengelo Tel. 7266

voor: Lichtdrukken, Foto-
 copieën, bestekken.

DAMES-, HEREN-,
 KINDER-PYAMA'S
 EN -ONDERGOED,
 SCHORTEN, ENZ.
 Altijd goedkoop

MORSINK
 SOLASPECIALZAAK
Servieren

Weemenstraat en Kotmansweg

Empo-Humber-Vestingrijwielen

Rijwielhandel en Reparatieinrichting

v. Merksteijn

Tuindorpstr. 18-20, HENGELO

HOLLANDIA ondergoed
 kousen, sokken, tricotages

H. J. BENNINK

Manufacturenhandel Industriestraat 88

Automobielfabriek

ERNE

Delden.str 42
 Tel. 2120

vanaf:
 f 3799

FIAT
500

BEHANG EN VERF

Fa. Wed. J. Walhof

Beekstr. 29 Hengelo

Schoenen en
 Reparaties

Sjoerd v. d. Laan

MARKTSTRAAT 19

Jenneboer
 Weemenstraat 10 en 12a, HENGELO

Sportieve Blouses, Vesten,
 Rokken, Japonnen, Deux Pieces

10 JAAR GELEDEN: OPRICHTING NEDERSAKSISCHE SCHRIEVERSBOND

analyse van 'n restauratie-poging

Dit jaar is het tien jaar geleden, dat in Markelo (Hotel de Zwaan, 25 juni '55) de „Nedersaksische Schrieversbond“ werd opgericht. Deze bond overkoepelde zes schrijverskringen: Twente, Drente, Salland en Oost-Veluwe, Ems en Vecht, Groningen, de Graafschap. Het doel werd in een toespraak te Markelo door dr. Arnold Rakers (Nordhorn-Hesepe) o.m. als volgt uiteengezet:

„Et kan heelmaols nig upgaove en wark van de twintigste eew wessen, an 'ne Sassische eenheids-spraoke te warken. Dat wi begint, alle dinge van de Moderspraoke met mekaar te dreggen en dat dat Ene last en sorge en dracht wodt föör us allemaole, daor kump 't nu up an, up niks aandere. Eendracht, nig eenheid! Wi mött dat nao alle kaanten hen duudelik seggen, dat ussen stried föör de Moderspraoke in usse tied alleen um et recht, um de frijheid van de Moderspraoke geet: Méér frijigheid, méér rüümte föör de Moderspraoke, dat wi se in odder hollen könt.“

HET ROER OM

De ruim honderd aanwezige Nedersaksische schrijvers, tot dan toe op eigen houtje werkend, veelal zonder publicatie- en contactmogelijkheden, bezwoeren in Markelo hun trouw aan de zaak van de mooderspraoke. Het roer moest om. De zaak zou streeksgewijze en met vereende krachten worden aangepakt. Zonder uitstel!

Het Groninger streektijdschrift „'t Swieniegeltje“ werd het officiële bondsorgaan voor alle genoemde Nedersaksische gewesten. Daarnaast werden ook streeksgewijze tijdschriftjes opgericht; (Twenteland en -leu en -spraoke, 1956 - 1961). De zaak begon nieuw leven te vertonen. Met als ruggesteun de „Nedersaksische Schrieversbond“ (waarbinnen de namen te beluisteren van vele taalgeleerden), en niet te vergeten de erkenning, die de naam „Nedersaksisch“ kreeg door de oprichting van het „Nedersaksisch Instituut der Rijksuniversiteit te Groningen“, eveneens een belangrijke morele steun, leek het tijdperk der restauratie, de renaissance van het Nedersaksisch, definitief ingeluid.

Een idee-fixe? Prof. K. D. Heeroma, eminent taalgeleerde en aangesteld als hoofd van voornoemd instituut om te bestuderen, wat Nedersaksische schrij-

vers en dichters voortbrengen, verklaarde (rede Nedersaksische Studieconferentie Ter Apel, 8-9 sept. 1956):

„Wij zullen ons, als wij ernst willen maken met het probleem der streektaalcultuur in onze gewesten, erbij neer moeten leggen, dat wij nooit verder kunnen komen dan een gebroken cultuur. Wat het vaderland gescheiden heeft, kan de moedertaal wel enigszins, maar nooit geheel verenigd houden. Beide hebben wij als werkelijkheid te aanvaarden, en het vaderland en de moedertaal. (-) Loont het voor u in het bijzonder de moeite om uw moedertaal te redden? Op de eerste vraag, die het vaderland betreft, zou ik zeggen: ja, het loont de moeite, want ik kan in dit nieuwe, geïntegreerde Europa niet leven zonder vaderland, ik ben door het lot van zijn historie in mijn existentie bepaald, ik ben, bevolkt met het bloed van juist deze

.... 'n bepaalde levensstijl: manier van wonen, van kleding, van godsdienst....

vader, als kind dezer aarde ontwaakt. Geeft gij op de tweede vraag, die naar de moedertaal, een soortgelijk antwoord? Zegt gij ook: ja, het loont de moeite, want ik ben in mijn existentie door de taal van juist deze moeder bepaald en alleen in deze moedertaal kan ik schrijven wat ik schrijven móét? Als gij dit antwoord durft te geven, zeg ik ook: ja, dan is de taalwil aanwezig, die u in staat zal stellen een afbrokkelende, steeds incompleter wordende taal op te stuwen tot een nieuwe, levenskrachtige, complete cultuurtaal."

STRANDING IN TWENTE

Wij willen hier niet uitwiden over de ontwikkeling van de diverse activiteiten in de verschillende Nederlandsaksische gewesten, doch ons bepalen tot Twente, waar meester G. B. Vloedveld, die op het terrein van de mooderspraake groot, regionaal gezag genoot, de restauratiepoging leidde. Daarbij kon niet worden teruggegrepen op een ononderbroken cultuurtaaltraditie. Niet lang na de publicatie van Melchior Winhoff's „Lantrecht der Twenthe declareert" (opgesteld in Ootmarsum tussen 1521 en 1529), verscherpte de oostgrens van het bisdom Utrecht tot staatsgrens (16de en 17de eeuw). Het Hollands werd meer en meer de taal voor officiële publicaties, recht- en kerkspraak. Het Twents in het Nederlandse deel van het oude taalgebied viel, evenals het Bentheims en het Westfaals in het Duitse deel van het oude taalgebied, in kleine taalgemeenschapjes uiteen, dit in tegenstelling tot het Fries, waar Gysbert Japiks en zijn navolgers het cultuurbewustzijn hadden hersteld. Men moest hier dus aansluiten op de levende spreektaal, meer in het bijzonder op de overgeleverde traditionele spreekwoorden en gezegden, waarin - zoals ook het geval bij sagen en volksvertellingen - het Twents nog het beste bleek geconserveerd. Voor meester Vloedveld was de zaak van de mooderspraak geen onderneming. Het was de uitdrukking van zichzelf. Hij schiep een saamhorige geest die niet op werken, moeilijkheden, tegenslagen keek. Hij stimuleerde, spoorde aan tot schrijven en publiceren in de *spraake*. Daar hij niet - zoals niemand - in zijn eigen dood geloofde, ontstond door zijn plotseling heengaan het voor elke geleide onderneming zo gevaarlijke vacuüm. Een wezenlijk vacuüm? Meester Vloedveld, afkomstig uit een gaaf plattelandsmilieu, hoogbejaard en daardoor dieper geworteld in de traditie, hanteerde niettemin regelmatig zijn pen om de geldigheid van de mooderspraake rationeel te beredeneren. De traditioneel gebonden groep in de volle zin van het woord, voelde deze behoefte niet. Voorzover er van redenering sprake kan zijn, ging het nimmer om standpunten ten aanzien van de mooderspraake, maar om het bewijs, dat de traditionele opvattingen en gewoonten proefondervindelijk juist waren en dat het gevaarlijk zou zijn, om daarvan af te wijken: „Gif God jongs,

Hee gif ook boksen", zegt nog menig groepsgebonden Twent in een overgeleverd vertrouwen op de Voorzienigheid. Maar ook - argwanend tegenover de wetenschap: - „Ne verkooldheid doert zonder dokter een en twintig dage en met 'n dokter dree wekke"; („Veugel in kinderhan' en oole leu in doktershan', dee zint lèewerd"). Traditionele gebondenheid - onverschillig of het om opvattingen of om zeden en gebruiken gaat -, wordt niet beredeneerd. Er wordt alleen maar gevraagd, hoe is het altijd geweest en er wordt dienovereenkomstig gewaarschuwd en gecontroleerd; („Iej mut nich oet 't ber kuiern" - „Wat ow nich angeet, daor dooj gen denken oop."). De groep leeft en voelt en denkt in de enkeling en door hem heen, hoewel hij daarbij natuurlijk toch een zeer karakteristieke persoonlijke eigenaardigheid kan hebben. Deze „eigenaardigheid" wordt echter niet bepaald vriendelijk besproken; iemand, met creatieve ideeën bijvoorbeeld „hef invallen as 'n oold hoes." En iemand, die filosofeert tégen het groepsbewustzijn in, „slöt duur as ne blinne vink.". In de mensen, die aan een door de traditie gebonden groepsbewustzijn deelnemen, leven bepaalde opvattingen en gewoonten zodanig, dat de vraag, of zij aan een redelijk inzicht beantwoorden, niet in hen opkomt. Er wordt een bepaalde houding tegenover het leven ingenomen, er wordt op een bepaalde wijze gehandeld en zelfs gevoeld en gedacht, omdat een bepaald waardebesef, een bepaalde geestelijke en maatschappelijke orde een zo onaantastbare betekenis en zekerheid hebben, dat het daaraan toegeven een vanzelfsprekende uiting van een innerlijk bestaan is. Vandaar ondermeer, dat alle leden van die groep een bepaalde levensstijl hebben (manier van wonen, van kleden, van godsdienst enz.). Vandaar tevens de typische afweerhouding tegenover alles, wat die zekerheid zou kunnen aantasten; („'n Almblak en de krant, brengt de leugens in 't land.") Het zelfbewustzijn van elk lid van een traditioneel gebonden groep kan men dan ook moeilijk een individueel bewustzijn noemen. Het is namelijk juist de zin en de waarde van zijn leven, dat hij lid van de groep is. Waar wij zien, dat dit traditioneel bewustzijn als zodanig is of wordt doorbroken, (met name in de grote Twentse steden), kreeg of krijgt ook de mooderspraake een andere betekenis. Zij wordt de taal, die refereert aan een zoniet bekrompen of belachelijk, dan toch simpel, beperkt, gemoedelijk, soms lachwekkend levenspatroon. De taal voor een carnavals-krant. Aan het ontwaken van het individueel bewustzijn had de mooderspraak geen deel. Zij wordt dan ook slechts geaccepteerd in haar behoudende rol. Niet als vertolkster van de 20-eeuwse Verlichting. Niet als omhulsel voor nieuwe denkpatronen en geestesstromingen. Niet als boodschapster van „ongewone zaken" of progressieve ideeën. Zij moet zich houden bij het oude, het vertrouwde, het veilig bekende. De *tragiek* van de mooderspraake is gelegen in het feit,

Sprekweur en Zegswieze
(meester G. B. Vloedveld)

Lèzen en schriewen

Lèzen en schriewen kan now alman, al schrif mennig- een nog wa *hanenpeute* en zint er nich vól, dee *ne goo hand van schriewen* hebt. Nog beteuner zint de leu, dee *ne goo pen schriewt* en *schriewt of ze met de pen geboren zint* (bi'j dee leu komp 't oop „de stijl” an, muj weten!). Vrogger haj der vól, dee *kennen genne a vuur ne b, zee kennen gennen letter, al wasse ook zo groot as nen greepentand*. Dom geboren en lutke bi'j leerd!

As de wichter oop de school komt, mut ze schriewen leeren. Vrogger begönnen ze met de *lei-pen* (griffel). Later *schreewen ze met de pen*. In wat schoolen hadden ze *stèelschrijf*, in de meesten *schuunschrijf*. As ze in 't *schoonschrijf* mut schriewen, dan schrif de meester eerst *vuur oop 't bröd, de wichter schriewt 't nao zoo mooi as ze kunt en mut ook ooppassen, dat ze zik nich verschriewt*.

Wee pof lat 't oop de *lei schriewen* of in 't *beuk'ken schriewen*, of an de *lat schriewen*; asse 't later betaalt, mut 'n winkeleer 't *oetdoon, of duurdoon*. Wee der schrif, wee der blif! 't *Is met genne pen te beschriewen*, wat de leu oop de pof haalt.

De boer hef nen zön in Canada. De jong *schrijf nich vól*, hee is te drok. Och, hee *is nooit nen grooten schriewer wes*, hee zal aower zien lèewen in Canada wa *nooit 'n boek schriewen*. As de boer of en too 'n *schriewen krig*, latte 't wal ees lèzen an zienen

dat haar adem wordt afgesneden door haar eigen, aan het diepste wezen van de taal ontaarde, kinderen. Een *moederbinding*, die niet tot volwassenheid, maar tot vervreemding leidt en isolement. Is het wonder, dat hij, die uit innerlijke noodzaak schrijven moet, vroeg of laat de enge ruimte van de moederspraak ontvlucht, om - in een ongeremde wisselwerking - de vruchten van zijn werk aan zijn eigen existentie te kunnen investeren.

Stelde prof. Heeroma in zijn eerder genoemde rede, dat wij aan het Fries kunnen zien, dat een afzonderlijk vaderland niet nodig is om de taal, die onze moeder bewaarde, te doen uitgroeien tot een complete cultuurtaal, en aan het Afrikaans, dat evenmin een langdurige, ononderbroken traditie is vereist, Twente zal het vooralsnog moeten doen met het geloof - door Simon van Wattum in 't Swieniegeltje beleden: „*Wat nich verloren wil, dat blif vanzölf bewaard.*”

J. W. M. Gigengack

naober, mer den zeg: „*Andermans breew zint deuster te lèzen*”. Ik denke, dat den naober 't lèzen verleerd hef, hee mut zien schoolgeeld wier oophalen.

Dieks hef dat boek met dee oelenköp, woe oole profenzi'jen in staot. 's Winters aowends zitte aait met 'n kop in 't boek, ziene vrouw zeg wal ees mangs: „*I'j zollen ow dom verlèzen!*” 't Jonge volk geleuwt nich meer an dee proffenzi'jen en sagen: van vader oop zön wödden z'aower ebrach, now wodt ze vergetten, *men les de krant*. De ni'je tied hef ze vot ejach, *wi'j schriewt jao non 1956*. (Het jaar waarin het eerste nummer van het tijdschrift „*Twenteland en -leu en -spraoke*” verscheen, de voorganger van de „*Twentse Post*”; red. TP).

De besvaar wol zien testament maken. *Hee leut de boel beschriewen*. 'n Notaries vreug, hoo zienen naam was. Zee neunt mi'j de Vleerboer, mer *ik laot mi'j Jansen schriewen*, zeg de besvaar. Dow zeg 'n notaries: „*Dus Jansen, genaamd Vleerboer.*”

Langslaopers gaot 's Zundaangs nao de late kaark, nao de *lèzende Mis*. De *zingende Mis* doert eer te lang. Nao de kaark *lèest ze* in 't drankhoes 'n *heufdstuk oet 't boek van de veer boeren*. Dat lèest makkelijk, i'j hebt er gen *heufdbrekken* met en hoowt er *genen bril bi'j oop te zetten*.

„Meister, meuge wi'j van mirrag hen schazenloopen?” vreugen de jongs. „*Dat schriewt mer oop 'n boek!*” zeg de meester. „*Van mirrag hew lèzen en schriewen*, dat is ow better as schazenloopen, al *köj ook owwen naam in 't ies schriewen.*” 'n Paa dage later gaf de meester toch vri'j. „*Dat meuge wi'j wal ees anschriewen!*” zèen de jongs. Zee tröffen 't, want de iesclub *har net ne harlooperi'j oetschreewen* en de *kraante schreef*, dat de vuurnaamste harleupers hadden *inschreewen*.

's Zundaangs in de kaarke *bidt de leu oet 't kaarkbook*, wat eigenlijk lèezen is; mer *zee lèest vuur nen ofgestörvene*, wat eigenlijk bidden is. Het spraakgebroek is mangs eigenarig!

„*Köj dee brugge wa lèezen?*” vraagt ze an ne jong, den 'n paa dikke pillen brood in 't vuusjen hef. Aj *eenen de les lèest*, geew i'j um wat nao de stikken. Van ne jong, den ne bosschop good aower brenk, wöd zeg: „*Den kent zien lesjen.*” Wil de moeder weten, of 't wicht *de les oet 't kinderleersbook* good kent, dan mut ze eer *de vraogen aowerheuren*.

Hengelo
werk-
woon-
en
winkel-
stad

Automobiel-
bedrijf

J. WARMINK

Hengelo Ov.

Ziet onze nieuwste
Austin-modellen

**Kopen bij de Spar
Is sparen bij de koop**

TUSSEN STADHUIS- EN ST. LAMBERTUSTOREN

OPTICIEN

WESTEN VOONT VLEHENSIMAT

LEVERANCIER
AAN ALLE
ZIEKENFONDSEN

MEEST UITGEBREIDE
COLLECTIE MODERNE
BRILPORTIUREN

VANILLEVLA

'n delicatessen

Zo klaar voor het
gebruik. Heerlijk
van smaak en voed-
zaam.

HENGELOSE COOP

MELKINRICHTING

U kiest toch ook

Willems

voor Uw auto, scooter,
bromfiets of rijwiel ?

Ook ruim gesorteerd in onderdelen

Langestr. 21 Tel. 13438

Timmerfabriek

Hannink

Hengelo (O.) — Tel. 13701

Levering van:

kozijnen, ramen, deuren, trappen
enz. voor utiliteits- en woningbouw

DIVERSE PLAATSEN

Wee rekken kan geet naor
zölfbediening

PARAAT

Glanerbrug: bij TET-bushalte
In 'n lunchroom kô'j lekker etten en dreenken

Met onze mengvoeders altijd de
hoogste productie. **Kunstmeststof-
fen**; keuze uit vele soorten. Ruim
gesorteerd in **vaste brandstoffen**.
Bij ons is het rustig en voordelig
tanken voor brommers, auto's en
tractoren.

C.A. & V.V. BORNERBROEK

Coöp. Aan- en Verkoopver.
van de A.B.T.B.

DENEKAMP

Veevoeders - Kunstmest - Bestrijdings-
middelen - Land en Tuinbouw Art.

Alles he'w roem sorteerd
Briketten en koll'n veur 'n heerd
Toch bie'w helemaal nich duur
Betrouwbaar, vlug en sekuur.

W. J. Bosman & Zn.

Het adres voor

GASHAARDEN

GASFORNUIZEN

WASMACHINES

CENTRIFUGES

RADIO EN TELEVISIE

Deurningerstr. 35-37 - ENSCHEDE - Tel. 5205

Vermenigvuldigen van kleine en grote **FOTO's**.
Fotokaarten en fantasiekaarten in enorme sort.
DYMO-TANGEN - en **TAPE** uit voorraad.

Naamplatenfabrikage

Uitgeverij „Twente”

Hengelo

Eikstraat 30 Tel. 12163

Arend Lamm †

Op 10 februari overleed te Hengelo in de ouderdom van 56 jaar de heer A.J.U. Lamm, bekend Twents dichter en kenner van de streektaal. Naast talloze bijdragen in diverse tijdschriften, publiceerde hij in de Twentsche Courant 'n streekfeuilleton („Geike") en in 1961 verscheen van hem bij het gelijknamige dagbladbedrijf een gedichtenbundel onder de titel ‚Algerak'. Zijn uitgebreide kennis van de streektaal was aanleiding tot een hechte vriendschap tussen hem en de Nordhornse taalgeleerde dr. Arnold Rakers, welke laatste in Twente bekendheid genoot als verdediger van de moederspraak;

(de heer Rakers was o.m. enkele jaren als docent Oost-Nederlands verbonden aan de Mgr. Hoogveld-kweekschool te Hengelo).

Van 1956 tot en met 1961 maakte de heer Lamm met meester Vloedveld, Alm.; Toon Borghuis, Oldz.; A. Buter, Goor; J. Wilmink, mevr. Hagreis-Post en J. Gigengack Hgl. deel uit van de redactie-raad van 't dialect-tijdschrift „Twenteland", de voorganger van de huidige „Twentse Post". De genoemde periode '56-'61 is mede door het kunstenaarschap van de heer Lamm een tijdvak geweest, waarin het Twents als dicht- en schrijftaal opmerkelijke hoogtepunten te zien gaf. (Het plotselinge overlijden van de Twentse dichter J. M. Legtenberg in '58 en van meester Vloedveld in '61, alsmede het langdurig ziekbed van de dichter Arend Lamm hebben er in belangrijke mate toe bijgedragen, dat de Twentse beweging voor de moederspraak' na '61 haar stootkracht verloor). Met het verscheiden van Arend Lamm is een van Twente's meest begaafde dichters heengegaan.

Maupie Staudt overleden

De Hengeloër Maupie Staudt, bekend Twents amateurschilder en -toneelspeler, die tevens vele revues en toneelstukken schreef en regisseerde, is op 18 februari in de leeftijd van 73 jaar overleden. Ook als schrijver van gelegenheidsgedichten genoot hij bekendheid. Zijn liefde voor de moederspraak

Paul Pella overleden

Op 21 februari is geheel onverwacht in Enschede overleden de artistiek directeur van het Operagezelschap Forum, Paul Pella (* 20 mrt. 1892). De in Wenen geboren dirigent-regisseur, was van 1919 tot 1922 dirigent van het Deutsche Theater in Praag. Vervolgens was hij eerste dirigent in Lübeck, Elberfeld-Barmen, Münster en Dortmund, tot hem in 1927 de leiding van de opera in Aken in handen werd gelegd. In 1933 emigreerde Paul Pella (pseudoniem voor Paul Morgenstern) naar Nederland en stichtte in Amsterdam een operastudio. In de jaren '34-'35 was hij docent aan de volksuniversiteit te Rotterdam. Vervolgens werd hij

het Twentse landschap, de naaste, bracht hij niet alleen met pen en penseel tot uiting, maar ook door andere activiteiten. Zo heeft hij vele jaren als acquisiteur meegebouwd aan de financiële basis van ons cultureel maandblad, 't drankmisbruik helpen bestrijden en met zijn rijke humor en vertelkunst vreugde verschaft aan jong en oud.

dirigent van de Ned. Opera Stichting, dook in de bezettingstijd onder en was van '46 tot '51 muziekdirecteur van de Nederl. Opera. Na enkele jaren van gastvoorstellingen, klankregisseur en dirigent bij Radio Hilversum. In 1955 werd hij artistiek directeur van het Operagezelschap Forum te Enschede.

Frans Ankoné †

Op 25 febr. overleed onverwacht de heer F. Ankoné (56), promotor en voorz. van 't Oldenz. Carnaval.

**.. wij waren bewogen en bestreden de stilstand
en trachtten te leven met onschadelijke handen..**

Motel Gleunige Tuffeln - JAN KOLSTE - Enschedesestraat 205, Hengelo (O.)

Coöp. Boerenleenbank
DELLEN

Alle Bankzaken
SPOORSTRAAT 9 - TEL. 05407-437

Boerenboend in Boorn

Vanof 1896

De boeren van Hettum, Hassel, Zeendern
[en Boorn
Bint a 60 jaar naor 'n Boend hen egaon.
Ook dee van Buur'n, Gammelke en Aozel
Tot an de wiedlôchtigsten oet Saosel.
Waarum z'oot Boorn 't voor én 'n kuunst-
[mest haalt?
Umdat eer 'n BOEND zo good bevaalt!!

C.L.V. LANDBOUWERSBELANG
Haaksbergen
C.L.O.-mengvoerders
Ruwwvoerders
Brandstoffen

Voor Melk, Melkpoeder, Boter en Kaas:
Coöp. Zuivelfabriek
„VOLHARDING“
DENEKAMP

Wiej helpt met an de
bleul en veuroetgang
van **MAARKEL**
met wiede umgeffing

- Coöp. Boerenleenbank en
- Coöp. Landbouwvereniging

Makelaarskantoor
ROTTINK N.V.

Deldenerstraat 36-38, Telefoon 3041, Hengelo (O.)
VASTE GOEDEREN ♦ ASSURANTIËN ♦ HYPOTHEKEN

Spaar mee bij de 'Boerenleenbank

BOERENLEENBANK

Oldenzaal

de spaarbank voor iedereen

BOERENLEENBANK
Albergen

De SPAARBANK voor stad en land
Maak gebruik van lopende rekeningen
Alle inlichtingen aan de bank

BOERENLEENBANK

Weerselo

Verzorgt al uw bankzaken. Hoogste spaarrente.

BOERENLEENBANK
DEURNINGEN

- Direkt opvraagbaar spaargeld
- Deposito spaargeld

Boerenleenbank

Denekamp

de spaarbank
voor het platteland

Boerenleenbank

ROSSUM

verzorgt
alle
bankzaken

Telefoon: 05411/210

BOERENLEENBANK

Lattrop

Spaarbank — Alle Bankzaken

SPAREN | Boerenleenbank

BIJ | te
DE | **Ootmarsum**

BOERENLEENBANK

Saasveld

Hoogste spaarrente, Voordelige voorschot- en
creditielleningen. Verzorgt al Uw Bankzaken.

Boerenleenbank De Lutte

MET KANTOREN TE DE LUTTE
OVERDINKEL, GLANERBRUG
Hoge rente voor al Uw ingelegde spaar-
gelden. Lage hyp.- en voorschot-rente

BOERENLEENBANK

— **LONNEKER** —

Bijkantoor Enschede: Fazantstraat 112
De Spaarbank Alle bankzaken
voor iedereen Telefoon 10223

E. J. Lantink

LANGESTRAAT 21 - 23, DELDEN
RADIO - TELEVISIE - ELECTRO
TECH. INSTALLATIE - BUREAU
WASMACHINES - VERLICHTING

BOERENLEENBANK

Wegdam

Voor alle bankzaken, Voorschotten,
Credieten en lopend rekeningverkeer.

COÖP. ZUIVELFABRIEK

De Eendracht
ROSSUM

●
Het beste adres voor alle zuivelprodukten

BOERENLEENBANK

Bornerbroek

- De SPAARBANK
- verder alle BANKZAKEN

ALMAN is 't hier met ees
vuur goo botter en goo kees
Coöperatieve Zuivelfabriek
Concordia-Bornerbroek

Hoogste rente over Uw spaartegoed

Verslagenheid in Oldenzaal

ARCHITECT FRANS ANCONE
hoog aangeschreven en geliefd

Het overlijden van architect J. F. Ankoné, kort nadat ook de bekende architect M. J. Borghuis overleed, heeft in de Plechelmusstad grote verslagenheid teweeg gebracht. Behalve als architect BNA heeft de heer Ankoné ook als voorzitter van de Carnavalsvereniging „de Kadolstermennekes” in Oldenzaal en wijde omgeving grote vermaardheid gekregen. Hij was een hoogaangeschreven en geliefd burger, die zich van leerling-timmerman opwerkte tot een kundig bouwmeester. Gedurende 14 jaar heeft hij het wethoudersambt bekleed (in 1959 was hij enige tijd loco-burgemeester) en meer dan 22 jaar is hij actief geweest in verkennerij en jeugdwerk, laatstelijk als commissaris. Bij zijn afscheid werd hij tot ere-commissaris benoemd.

Zijn verscheiden, enkele dagen voor het 11de Carnavalsfeest, is in menig opzicht bijzonder tragisch. Uiteraard is al het uiterlijk vertoon van de zijde van de Carnavalsvereniging afgelast, zoals de intocht van de nieuwe prins en de receptie op Zaterdag 27 febr., de officiële bezoeken op de carnavalsdagen, alsmede de sluiting op 2 maart. De optochten gaan wel door. De Ned. Televisie Stichting zal hiervan zondag opnamen maken.

prof. ir. A. Kraayenhagen

REGERING ZAL DE GROEI
VAN TWENTE STIMULEREN

HENGELO.- In een rede, die prof. ir. A. Kraayenhagen (dir. Prov. Planologische Dienst te Zwolle) hield voor het „Departement Hengelo en Omstreken van de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel”, deelde deze mee, dat het vrij zeker is, dat de minister in de tweede nota op de ruimtelijke ordening ten aanzien van Twente een stimulerend beleid zal aankondigen. Het te verwachten regulerend optreden van de overheid, zal concentratie ten gevolge hebben op het gebied van de

LANDELIJKE BOUWKUNST

Bij uitgeverij Van Gorcum en Comp. te Assen zal dit jaar een boek verschijnen, getiteld: „Landelijke bouwkunst in Oost Nederland”, samengesteld door wijlen architect Jan Jans uit Almelo. Er zullen in dit werk tweehonderd en twintig tekeningen worden opgenomen, gekozen uit een vijfvoudig aantal, door Jan Jans tussen 1920 en 1960 met z'n 'ekenstift vervaardigd. De tekst, nog grotendeels door de bouwmeester zelf geschreven, zal, in beknopte vorm, ook in 't Duits en het Engels worden vermeld.

Mevr. W. C. C. ten Cate-van
Wulfften Palthe overleden

Vrijdag 19 februari overleed in de leeftijd van 83 jaar op 't landgoed Eggheria bij Oldenzaal Mevr. W. C. C. ten Cate-van Wulfften Palthe, ridder in de orde van Oranje Nassau en groot weldoenster, in het bijzonder voor de ingezetenen van Almelo.

werk- en woongelegenheden en een concentratie op sociaal en cultureel niveau zeer wenselijk maken. Gehuchten zullen in hun groei moeten worden afgeremd. Een gemeente, die uit vele dorpen bestaat, zoals Tubbergen, moet zich concentreren. Het „aanvreten” van het mooie Twentse landschap moet worden tegengegaan, aldus genoemde planoloog. Samenvattend kunnen we dus spreken van een landschap op grote schaal en van 'n verstedelijking op grote schaal.

prof. ir. A. Kraayenhagen

DE LEUGE BAANKE

Ze zatten 's mons aait op de baank
Dat hadden z' a jaoren edaon,
En wadden-nao hen en wier ge-
[praot-
Dan nao 't febriek egaon.

Dat gung a view-en-dattig jaor
Zo aaltied meer vedan.
En as 't dan hallef zeum was
Dan gung het 'r weer van.

Op nen Goonsdagmorn zat Toon
[der a
En wochen Jan daor weer.
Meer Jan was 's nachs nich good
[ewodden,
Hee kwam nich disse keer.

Jan kwam ok heel nich op 't febriek
Doo Toon es nao em keek,
Was Jan naa lillik der an too.
Hee was geveurlik zeek.

Den aanden dag gung Jan a dood. .
Het was met em edaon.
't Febriek dat dreaien der wal um
[deur
Al kon Jan nich meer gaon. .

Toon geet nog ieden morn der hen,
Hallef zeum köj em zeen:
Dan slofte langs 'n vierer hen;
Now helemaol alleen.

En as e langs de banke komp
Waor e aait met Jan op zat,
't Is gek, meer 't is toch eerluk
[waor,
Dan wodt zien' ogen nat.

Ze zatten 's mons aait op de baank
Dat hadden z' a jaoren edaon,
En wadden-nao hen en wier ge-
[praot-
Dan nao 't febriek egaon.

MAUPI STAUDT (overl.)

almelo

drogisterij – parfumerie
PRÜMERS
Bornsestraat 72 – Tel. 5650
Het huis voor geschenken

Het Twentse Serviezenhuis

Heeringa & Co

Grotestr. 79, ALMELO
Nieuwstr. 36 Hengelo
Wedgwood, Spode,
Royal - Copenhagen

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT
de Mooie Vrouw
(TEVENS BENZINE-STATION)
Een van de oudste zaken in Twente
OOTMARSUMSESTRAAT 488 – ALMELO

Wekblad Roeten Dree

Tel. 05490-3163 Postbus 22

Heel de stad leest dit blad
(en ook 't Aadorp, Harbrinkhook,
Bornerbrook en Zeendern.)

In vroger dage daansen de leu op
de dell' 'n veertoer. Weer völ later
'n zeuensproonk. Rechtovoort foxtrot,
wals en cha cha cha in niejmoedse
daansscholen:
Ans en Wim POLMAN
Ootmarsumsestraat 26 – Tel. 4880

Nutsspaarbank
UW bank

Hoofdkantoor Almelo
WIERDENSESTRAAT 22
Bijkantoren te Almelo, Wierden,
Vriezenveen, Rijssen, Nijverdal en
Coevorden

■ VEEVOEDER
■ KUNSTMEST EN
■ LANDBOUW-
[BENODIGDHEDEN
in de beste kwaliteiten !!!

Door grote omzet
lage prijzen bij
A.B.T.B.
ALMELO

Fa. H. E. Rhebergen & zn.
Dames- en Herensalon
Parfumerie- en Toiletartikelen
Marktplein 18 Almelo tel. 4381

Veur MEUBELS en allens, wat
er zo biejkomp kieken, naor:
TOON a.d. **Tuinstraat**
Tel. 3880

Coöperatie
De Landbouwcoöperatie
is een bolwerk ter beveiliging
ter verdediging
ter bevordering
van de economische belangen
van de vrije zelfstandige onder-
nemers in de landbouw te weten
de Boeren.
COÖP. LANDBOUWERS-
BANK EN HANDELSVER.

DIVERSE PLAATSEN

Hotel
Haarhuis
Zenderen

In 't herte van Twente

J. A. Lesscher & Zn.
SAASVELD – TELEFOON 238
Smederij en Reparatieinrichting - Expeditie
Handel in landbouwwerktuigen, melk-
machines, tractoren, bromfietsen enz.

„de kop'ren smorre”
Tweets ethoes in Maarkel
an de grote weg van Hengel naor Deamter
[Twentse specialiteiten]

Voor al uw
wapens en munitie
naar

Wapenhandel
HUISKES

Molenstraat 15 Delden

Veur oew määlden etten
naor 't laandelik geleagen
rest. De Vucht
Deldenerbroek (Rijksw. : Almelo/Del-
den) Eig. : G. Grobbe

DENKT BIJ HET OPLOSSEN
VAN UW PROBLEMEN
RUIMTEVERWARMING
OOK AAN AARDGAS
Gem. Energiebedr. Rijssen

H. Haarhuis
Radio - Televisie
Ootmarsum

ENSCHEDÉ

Speciaal adres veur oew kleere

KIRCH'S
Berconhuis
de 7de met Karakter

Haverstr. 23 ENSCHEDÉ
Nieuwstr. 22 HENGELO

Jan Stokkentre
Oude Metalen
Enschede

Fa. H. Kraaijenbrink
Hengelsestr. 33 – Tel. 5751
RADIO EN TELEVISIE
Electriciteit op elk gebied

TIEN JAAR TWENTSE SCHOUWBURG

In de maand januari van het jaar 1961 werd in de Twentse Schouwburg te Enschede het muzikale spektakelstuk „My Fair Lady” ten tonele gebracht, waaraan vooraanstaande figuren zoals de Deense regisseur Lars en de Nederlanders Johan Kaart, Wim Sonneveld en anderen hun medewerking verleenden. Na afloop van de voorstelling verraste de Schouwburgdirectie de spelers met een reusachtige Twentse krentenwegge, door de Enschedese boerendaansers „de Kreckels” op het toneel aangeboden. Waarmee de dank van een duizendkoppig toeschouwerspubliek op Twentse wijze tot uitdrukking werd gebracht; (zie foto). Helaas is de stoelbezetting van de Twentse Schouwburg sinds dit jaar aanmerkelijk gedaald. Tien jaar schouwburg in cijfers geven het volgende beeld te zien:

periode - stoelbez. totaal en perc. - aantal voorstell.

1955	102.699	86	126
1956	178.277	81.5	232
1957	188.481	80.36	249
1958	180.185	79.7	240
1959	190.778	79.1	256
1960	193.306	81.1	253
1961	194.750	81.4	254
1962	164.625	76.3	229
1963	149.991	66.6	239
1964	160.189	65.9	248

HISTORIE

ROEMLOOS EINDE „T WELEVELD”

BORNE. - Voor leden van de Oudheidkamer Twenthe te Enschede hield drs. A. L. Hulshoff op 11 febr. een lezing over de havezate „t Weleveld”, een riddersgoed destijds gelegen onder Borne en in 1804 tegen de som van f 1.000 voor afbraak verkocht. In 't Rijksmuseum Twenthe hangt van dit slot nog een afbeelding, die, blijkens het vorig jaar onder leiding van drs. Hulshoff verricht graafwerk, nauwkeurig overeenkomt met de gevonden grondsporen. De prent werd door Speelman in 1737 vervaardigd, nog juist voordat het verval begon. Dit blijkt uit een brief, die Mechteld Schele (laatste afstammeling van het eens rijke en machtige geslacht der Schele's en weduwe van een man, die haar reeds jong - vermoedelijk vanwege familieschulden - verlaten had), in 1748 schreef: „Ik heb de vier gulden wel ontvangen, maar stuur mij toch f 60.-, want ik kan de kou niet langer uitstaan. Ik kan niet eens naar de kerk gaan, want ik heb mijn kleren in de lommerd staan. Ik bid u, stuur vijftig of zestig gulden”. Mechteld is de laatst overgeblevene van vier zusters;

jaren nadat haar uit Düsseldorf afkomstige echtgenoot Lohausen haar met haar dochttertje in de steek laat, moet zij haar kleren verpanden om voedsel en brandstof te kunnen kopen. De ridderschap kent haar honderd Carolusgulden toe, waarvan rentmeester Jan Hendrik Bos haar niet meer dan twee gulden per week mag uitbetalen. Uit een kwitantie blijkt, dat zij niet alleen een tabberd, een baaien rok, twaalf en een kwart el beddegoed, vier hemden, een schorteldoek, mutsen, lint en een borstrok, maar zelfs neusdoeken, kousen en muilen bij de boer van de Meiershof te Borne heeft moeten verpanden om in leven te blijven. En dan te bedenken dat Berent van Weleveld (in 1326 benoemd tot drost van Twente) 300 Duitse ponden (f 3 miljoen) aan Utrecht's bisschop leende.

FESTIVITEITEN

CARNAVALSOPTOCHTEN IN TWENTE

Behalve in Oldenzaal, Losser en Weerselo wordt dit jaar ook in Ootmarsum een carnavalsoptocht gehouden. De Oldenzaalse carnavalsoptocht zal daardoor - zoals in het verleden reeds is gebleken - haar regionaal karakter niet verliezen. Uit de grote Twentse steden trekken jaarlijks per auto, bus en trein gemiddeld 50.000 mensen naar Oldenzaal. De optochten in de overige genoemde plaatsen hebben een lokaal karakter.

BODEMVONDSTEN

OUDE GRACHT GEVONDEN

OLDENZAAL. - Bij het graven van de bouwput voor het nieuwe stadhuis van Oldenzaal, tekende zich tegen het n.o.-talud, twee meter onder het maaiveld, een opvallende donkere laag grond af: de dwarsdoorsnede van een eertijds gedempte gracht, welke ongeveer 6 meter diep en 12 meter breed zal zijn geweest. Drs. H. Halbertsma, conservator van de rijksdienst voor oudheidkundig bodemonderzoek te Amersfoort, die 2 februari een bezoek aan de bouwput bracht en diverse opmetingen liet verrichten, gelooft dat het hier de circa 200 meter lange gracht betreft, die op enige oude kaarten van Oldenzaal staat aangegeven, en waarschijnlijk is aangelegd toen Twente tot graafschap werd verheven met Oldenzaal als hoofdzetel. Van de eerste graaf van Twente, Baldewinus van Cleve († 821) is bekend dat hij Oldenzaal met houten palissaden en een gracht liet omgeven. Vermoedelijk is deze gracht in de eerste helft van de 13de eeuw, toen Oldenzaal stadsrechten kreeg (1249), gedempt, waarna tot stadsuitbreiding kon worden overgegaan en nieuwe grachten werden gegraven.

Volgens drs. Halbertsma toont de Oldenzaalse ringburcht, waarvan nu de gracht is ontdekt, overeenkomst met versterkte vestingen, die in de Middeleeuwen in het Montferland, het Uddelermeer, aan de Rijn bij Oosterbeek (Duno), op de Grebbeberg en op de Veluwe werden aangetroffen alsmede met de Hunenborg in Volthe. Merkwaardig is, dat genoemde verdwenen burchten niet tot steden zijn uitgegroeid. Oldenzaal is een van de weinige steden, die wel uit

Bouwput nieuw stadhuis Oldenzaal
.. opvallende donkere laag grond ..

een burcht ontstonden (evenals Middelburg e.a.).

In de bouwput is in de afgelopen weken verschillend schervenmateriaal gevonden, daterend uit de 14de eeuw, alsmede de bodem van een oude waterput.

TRACE GRACHT DIEPENHEIM

DIEPENHEIM. - Bij het graven van een kuil voor de aanleg van een zwembassin nabij pension „het Reggedal" aan de Grotestraat te Diepenheim, kwam een rij puntige palen tevoorschijn, elk ongeveer 2 meter lang, die hier vijfhonderd jaar geleden in de bodem zijn geslagen en deel moeten hebben uitgemaakt van de beschoeiing van de stadsgracht. Deskundigen van het Rijksmuseum Twenthe (Ensch.) konden aan de hand van deze vondst weer een gedeelte van het tracé van de gracht rondom het stedeke vaststellen.

EXPOSITIES

STADHUISPLAN ALMELO

ALMELO. - Vrijdag 19 februari leidde de heer Wiekart, publicist en expert op het gebied van de architectuur, in „De Waag" te Almelo een tentoonstelling in, op touw gezet om het Almelo'se publiek vertrouwd te maken met de schepping van de inmiddels overleden bouwmeester J.J.P. Oud: het nieuwe stadhuisplan voor Almelo.

Spreker, die in het stadhuisplan voor Almelo de bekroning ziet van Oud's kunnen, belichtte de evolutie in het werk van deze architect, die in 1938 de aandacht van de wereld op zich vestigde door de bouw van het Shellgebouw in Den Haag. Aan de hand van schetsen en tekeningen kon men de ontwikkeling van Oud's stadhuisplan voor Almelo fase voor fase volgen. Tevens toonde de tentoonstelling prenten van hoogtepunten in het carrière van de architect.

VERENIGING

„TWENTS GRONDBEZIT"

HENGELO. - Op 15 februari vergaderde in Hengelo de vereniging „Twents Grondbezit", opgericht 17 aug. '64. De heer H. Tattersall Rzn, voorz., gaf een uiteenzetting van de doelstellingen. Met algemene stemmen werden de Statuten en het Huishoudelijk Reglement goedgekeurd en de hoogte van de jaarlijkse bijdrage van de leden bepaald. De Koninklijke Goedkeuring is inmiddels aangevraagd. Voor een bijeenkomst, die medio mei zal worden gehouden, heeft het bestuur mr. dr. Hamming uit Arnhem uitgenodigd voor een causerie over de problemen welke bestaan rond onteigening van gronden.

AMUSEMENT

DOREMI-CLUB

De grote zwerfsteen bij Hotel-Restaurant „de Kei”, vroeger het middelpunt van heidense bijeenkomsten, nú plaats van samenkomst van Fred Brinkhorst (22), José Alberts (21) en honderden andere moderne, gezellige jonge Twentse mensen.

ALMELO. - Fred Brinkhorst (Hengelo, grafisch ontwerper) en José Alberts (Almelo, balletdanseres en -lerares) kennen elkaar al sinds de tijd, dat beiden nog in Enschede studeerden. Hij op de Academie voor Kunst en Industrie. Zij op het Twents muzieklyceum. Toen ze van lieverlee niet alleen goede bekenden maar ook goede vrienden werden en samen wel eens een avondje uitgingen in Almelo, misten zij in de openbare gelegenheden van deze stad de persoonlijke sfeer van gelijkgestemde jonge mensen. Waar elkaar te veel verschillende soorten jonge mensen treffen, vormen zich dikwijls kleine groepjes, waardoor een onpersoonlijke sfeer ontstaat. Aan de hand van deze ervaring besloten zij een club op te richten met een besloten karakter en waar jonge mensen met de zelfde ideeën en smaken elkaar kunnen ontmoeten. Zo werd de Doremi-club geboren, die nu - voorlopig alleen op zaterdagavonden - in Hotel-Restaurant „de Kei” te Almelo bijeenkomt.

„Sinds de start op 30 januari van dit jaar, is het ledental reeds tot de 600 gestegen. Daarvan komen er elke week gemiddeld zo'n 200 naar „de Kei” en dat is voldoende om het fijn en gezellig te houden”, vertellen Fred en José. „De onkosten die we hebben moeten maken om de zaal aan te kleden enz., zijn er al uit. Met het geld, dat we nu overhouden, bedenken we elke week iets anders. Zo hebben we op een van onze avonden een voordanseres gehad (Annelies v. d. Weiden uit Almelo, die een Madison bracht zoals die

in Frankrijk en België gedanst wordt, en een Locomotion; Franse dans), een gitarist, die Spaanse gitaarmuziek ten gehore bracht, en voor de toekomst denken we nog aan verschillende andere spontane creatieve gebeurtenissen. Verder kopen we steeds de nieuwste platen: Franse chansons, moderne jazz, dixieland, en natuurlijk ook de toppers”, aldus het ondernemend tweetal.

Het fijnste van alles vinden Fred en José het enthousiasme van de mensen zélf, de voldoening, waarmee de leden van de Doremi-club na afloop naar huis terug keren. „Wij kunnen elkaar hier in onze eigen sfeer ontmoeten en daar is het ons tenslotte om begonnen.”

Stadhuisplan Tubbergen

TUBBERGEN. - De gemeente Tubbergen heeft van de minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid bericht ontvangen, dat voor het „saneringsplan dorpskern” (aankoop van panden enz.) ten behoeve van het nieuw te bouwen stadhuis, per 1 febr. een subsidie is toegekend van f 661.600, zijnde 80 procent van de geraamde kosten (f 827.000).

DREE BEKERS

Dree bekers hes Doew mi'j te drienken geven:
van Diene leefde, de schoonheid, et lieden -
mer tegen den derden heb ik bi'j tieden
'nen stried den biester mien herte döt beven.

En buur ik den liedensbeker so taamper
as gal, as alsem toch an miene lippen,
umdat ik wal mut, biet ik oop de tippen
van miene taande en drienke mer aamper.

Met heel mien herte lang ik nao de schoonheid,
de leefde dee scheanks Doew ien de bokalen
so lang as ik kraank duur et leaven kröppel.

Mer eandeliks sal ik, as Doew ien Diene goodheid
den doodsengel mi'j schiks um mi'j te halen,
den derden drienken töt den lesten dröppel.

AREND LAMM (overl.)

FORMELTA

de ideale koffiemelk

Verkrijgbaar in flessen van 230 en 400 gram

Verkoopkantoor „MULTIFARM“ Boekelo

N.V. Aanneming-Mij. vh.

H. W. TE PAS

Enschede

Burgerlijke en Utiliteitsbouw
Gewapend Betonbouw
Grond- Water- en Wegenbouw

Doe het zelf

Wij leveren hiervoor P.V.C. vloer- en wandtegels (reeds vanaf fl 5,80 p. m²), plakplastics, mozaiek, lijmen, beits etc.

VLOERENBEDRIJF

F. Boerkamp

Jos. Haydnlaan 60 - Tel. 14064
Hengelo (O.)

JORZOLINO

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN

JORDAAN-TER WEEME N.V. HAAKSBERGEN

ERICA-SERVICE

Doe het zelf en maak van Uw tuin een LUSTHOF. Kosteloos maakt ERICA voor U een grondplan. *Vraagt inlichtingen:*

ERICA

siertuincentrum

BORNE, direct achter het station.
De mooiste kwekerijen in Twente.

Klaant'n van BISCHOFF

Bint almaol vol lof

Ne dame of heer . . .

Ze komt aaltied weer

want:

Bischoff

hef 't beste wat er is

Oawertuugt ów van dizze waarheed

Tukkers... mag ik effen 't woord?
Smiet oew geeld nich soever boord
Tukkers... a'k oe raon mag... spoort!
Gao'j daar almaol met akkoord?

Breng dan

oew geeld

naor de

Nutsspaorbaank

Now 3½ pct rente

NUTSSPAORBAANK

Drienerstraote 43 · HENGEL

Henny J. v. Egteren

C.F. Klarstr. 18a · Tel. 2365 · Enschede

Lid van de Selectiegroep van
Nederlandse Dameskappers

Gedipl. Dames- en Herenkapper
Manicure - Pedicure
Schoonheidsspecialist
Medisch gedipl. Haarkundige

**GENTLEROY
VOOR
VRIJETIJD-
KLEDING**

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
GEBR. VAN HEEK N.V. ENSCHEDE.

HET SPEELGOEDPALEIS

Teutelink

Enschedesestr. 22, Hengelo

**Coop. „De Landbouw“ W.A.
GOOR**

Het adres voor:

Mengvoeders onder C.L.O.-
contrôle, Meststoffen, Brand-
stoffen, Bestrijdingsmiddelen,
Kruidenierswaren, Landbouw-
werkzaamheden enz.